

Editörden

Değerli Nefroloji Hemşireliği Dergisi Okurları;

Nefroloji Hemşireliği Dergisi olarak 2025 yılının ikinci sayısıyla yine sizlerle birlikteyiz. Bu sayımızda 5 araştırma makalesi, 2 sistemik derleme ve 1 derleme makaleyi sizlerle paylaşıyoruz.

Böbrek yetersizliği olan hastaların son dönemlerinde uygulanan, en fazla tercih edilen ve en başarılı tedavi yöntemlerinden biri böbrek naklidir. Nakil sonrası yaşanan önemli sorunların başında nakil edilen organın rejeksiyonu gelmektedir. Bu sorunun en önemli nedeni immunosupresif ilaçlara uyumsuzluk olarak bildirilmektedir. Önlenebilir bir neden olarak ilaç uyumu/uyumsuzluğu; literatürde uyum davranışını geliştirici çalışmaların çoğunlukla çalışıldığı araştırma alanıdır. **“Böbrek Nakli Hastalarında İlaç Uyumu ile İlgili Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi: Literatürün Haritalanması Ve Eğilimlerin İncelenmesi”** konulu araştırma makalesi; bu konuda yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi ile

literatürdeki mevcut çalışmaların konu eğilimleri, bu konuda çalışan yazarlar, ülkeler, yayın yılları gibi özelliklerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu makale sonuçları böbrek nakli sonrasında ilaç uyumu konusunda son yıllarda artış gösteren yayın sayılarıyla birlikte, en çok yayın yapan ülke ve işbirliklerini görsel materyaller ile sunmaktadır.

Periton diyalizi hastalarında kronik böbrek yetersizliğinin fizyopatolojik temelinden kaynaklı birçok sorunla karşılaşmakla birlikte, hastaya bağlı bazı özellikler ve komorbid durumlar nedeniyle beklenmeyen durumlarla da baş edilmek zorunda kalınmaktadır. Özellikle yaşlı hasta grubunda ve hipertansiyon tanılı hastalarda asemptomatik seyirle ortaya çıkabilecek postprandiyal hipotansiyon periton diyalizi hastalarında ciddi morbidite ve mortaliteye neden olabilir. **“Evaluation Of The Relationship Between Postprandial Hypotension And Carotid Intima Thickness In Peritoneal Dialysis Patients”** konulu araştırma makalesinde periton diyalizi hastalarında postprandial hipotansiyon ile aterosklerozun erken belirtisi olarak ortaya çıkan karotis intima kalınlaşması arasındaki ilişki varlığı araştırılmıştır.

Literatürde diyetle uyum; tedaviye uyumun bir parçası olarak ele alınmaktadır. Tedaviye uyumun önemli belirleyicilerinden biri de; hasta bireyin aile ve arkadaşlarını içeren sosyal çevreden aldığı desteğin düzeyi ve kalitesidir. Kronik hastalığı olan hastalar için zorlu bir süreci içeren hastalık yönetimi becerilerinin kazanılmasının, kazanılan davranış ve tutumun devamlılığının sağlanmasının yüksek düzeyde algılanan sosyal destek ile doğrudan ilişkili olduğu bir çok çalışmanın sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sayımızda **“Hemodiyaliz Hastalarında Diyet Tedavisine Yönelik Tutum İle Sosyal Destek Arasındaki İlişki”** konulu araştırma makalesinde hemodiyaliz hastalarında algılanan sosyal desteğin diyet tedavisine tutum ilişkisi incelenmiştir.

Kurum ya da kişilerin kullandığı enerji kaynaklarının sera gazı emisyon miktarının birim CO₂ cinsinden ifadesi olarak tanımlanan karbon ayak izi günümüzde sıklıkla konuşulan bir konudur. Özellikle küresel iklim değişikliği ve dünyaya etkilerinin tüm dünya ülkeleri tarafından sağlık ve politik hedeflere konu olduğu bilinmektedir. Ancak küresel iklim değişikliklerinin çözümü en temelinden insanların kendi toplum ve çevrelerindeki kullanım ve tüketim davranışlarının incelenmesiyle mümkün kılınabilir. Sağlığın her şeyden önce tutulduğu bazı durumlarda uygulanabilir çözümlerin geliştirilmesi özellikle sağlık profesyonelleri adına önemli bir sorumluluktur. Sağlığı geliştirici iyileştirici davranışlar, enfeksiyonları önleyici uygulamalar ve tüm tedavi/bakım uygulamaları başta olmak üzere sağlıkta suyun kullanılmadığı hiç bir alan bulunmamaktadır. Kronik böbrek hastalıklarının diyaliz tedavisi yaklaşımlarında su kullanımının ise ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. 2020 Türk Nefroloji Derneği Kayıt Raporuna göre ülkemizde 57.920 kronik hemodiyaliz hastası bulunmaktadır ve bu hastaların %88'ine haftada 3 veya daha fazla seans hemodiyaliz tedavisi uygulanmaktadır. Raporda seans başına 120 L saf suya ihtiyaç duyulduğu bildirilmektedir. Ters osmoz cihazlarından geçerek kullanılmadan atılan suyun hastanın kullandığı suyun 2 katı olduğu bilgisi de eklendiğinde sadece hemodiyaliz uygulamalarında ne kadar yüksek oranda suya gereksinim olduğu tahmin edilebilir. Tüm bu bilgiler ışığında **“Hemodiyaliz Su Sisteminde Ters Osmozdan Boşa Atılan Suya Mevsim Etkisi”** konulu çalışma; hemodiyaliz tedavileri sonucunda oluşan mevsime bağlı su kayıpları ve kaybın azaltılması adına sunulan önerileri içermektedir.

“Enürezis Nokturna Tanılı Çocuk Hastalarda Ekran Bağımlılığı” konulu araştırma makalesinde örnekleme dahil edilen çocuklarda tablet, cep telefonu ve bilgisayar gibi teknolojik cihazların kullanımını, ekrana maruz kalma süresini ve davranış tedavisinin etkilerini incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışmanın sonuçları dijital bağımlılık düzeylerine varan ekran maruziyetlerinin davranış terapileri yoluyla iyileştirebileceğini ve eneruzis nokturna tanılı hastaların tedavisinin bir parçası olarak etkin bir şekilde uygulanmasını önermektedir.

Aromaterapinin tarihsel geçmişi çok uzun yıllara dayanmaktadır. Günümüzde modern aromaterapinin birçok hastalık üzerine etkileri oldukça fazla çalışılan araştırma alanıdır. Destekleyici tedavi yöntemi olarak özellikle belli başlı semptomların giderilmesi ve/veya hafifletilmesinde sıklıkla başvurulmuş bir yaklaşım olmakla birlikte bu uygulamaların kanıt temelli araştırma sonuçlarına dayandırılması önerilmektedir. **“Üremik Kaşıntıda Kanıt Temelli Aromaterapi Uygulamalarının Etkinliği”** konulu sistemik derleme çalışmasında böbrek hastalıklarında ortaya çıkan ve hastada konforda bozulmanın önemli sebeplerinden biri olan kaşıntıda (üremik kaşıntı) aromaterapi uygulamasıyla ilgili araştırmalar incelenmiş ve sonuçları sunulmuştur.

Hemşirelik bakım uygulamaları bilimsel bilgiye temellendirilen uygulamalardır. Her bir uygulama insan bedeninin fizyolojik sürecinin işletilmesi esasına dayanmaktadır. Birçok tamamlayıcı ve destekleyici uygulama fizyolojik süreçleri iyileştirmeye odaklı olması bakımından hemşirelik bakım uygulamaları ile de özdeşleşmektedir. Hidroterapi kapsamında ele alınan ayak banyosu da hastayı rahatlatma ve konforunu sağlama amacıyla hemşirelik bakımında kullanılan

tekniklerden biridir. **“Kronik Böbrek Hastalarında Yorgunluk Yönetiminde Ayak Banyosunun Etkinliği: Sistemik Derleme”** konulu çalışmada kronik böbrek hastalarında ortaya çıkan yorgunluğun yönetiminde ılık su ile yapılan ayak banyosunun etkinliğini inceleyen çalışmalar incelenmiş ve sonuçlar derlenmiştir.

Kronik böbrek hastalıklarında birçok sisteme ilişkin semptomlar görülmekle birlikte hasta için en rahatsızlık veren ve birçok durumda hemşirelik bakım uygulamaları ile hafifletilebilecek semptomlar dermatolojik semptomlar olarak öne çıkmaktadır. Özellikle cilt kuruluğu ve kaşıntı için hastalığın fizyopatolojik süreçlerinin yanı sıra hasta özellikleri, alışkanlıkları kontrol altına alındıktan sonra destekleyici tedavilerin rahatlatıcı etkileri daha belirgin bir şekilde hissedilebilir. **“Kronik Böbrek Yetmezliği İle İlgili Kaşıntı Ve Aromaterapi”** konulu derleme çalışmada güncel literatüre dayalı aromaterapinin uygulamalarına yönelik çalışma sonuçlarının kaşıntı üzerine etkileri tartışılmıştır.

Keyifli okumalar dileriz.

31 Mayıs 2025
Prof. Dr. Yasemin TOKEM
Editör, Nefroloji Hemşireliği Dergisi